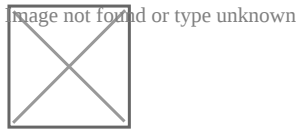

Παράδοσης και ανανέωση, επιστήμη και ιεραποστολή (Δημήτρης Μπαλτάς, Δρ. Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών)

/ [Πεμπουσία](#)

Μία νέα εκδοτική σειρά με τίτλο «Θεολογικές προσωπογραφίες» εγκαινιάζει η Εκδοτική Δημητριάδος, με την έκδοση των παρόντων *Πρακτικών* του ομώνυμου Συνεδρίου που είχε γίνει στην Αθήνα (19.3.2011).

Παναγιώτης Ν. Τρεμπέλας, Μεταξύ παράδοσης και ανανέωσης, μεταξύ επιστήμης και ιεραποστολής, Εκδοτική Δημητριάδος, εισ.-επιμ. Ν. Ασπρούλης, Βόλος 2016, σελ. 413.

Οι Εισηγήσεις του τόμου καλύπτουν όλο το φάσμα της συγγραφικής παραγωγής του Π. Ν. Τρεμπέλα (1886-1977), μιας ιδιαίτερης και σημαντικής προσωπικότητας των θεολογικών γραμμάτων στην Ελλάδα του 20ου αι., η συγγραφική παραγωγή της οποίας έτυχε τόσο δοξολογικής, όσο και απορριπτικής προσέγγισης και

αποτίμησης υπό των θεολόγων κατά τις προηγούμενες δεκαετίες. Έτσι ο τόμος περιέχει μία επισκόπηση της επιστημονικής διαδρομής του (Αθ. Κοτταδάκης), τρεις μελέτες βιβλικού ενδιαφέροντος με βάση τα αντίστοιχα έργα του Τρεμπέλα (Ιω. Καραβιδόπουλος, Χρ. Καρακόλης, Στ. Ζουμπουλάκης), μία μελέτη για το κηρυκτικό έργο του Τρεμπέλα (π. Αντ. Πινακούλας), δύο μελέτες που εξετάζουν την συμβολή του θεολόγου στην επιστήμη της Λειτουργικής (π. Δημ. Τζέρπος, Παναγ. Καλαϊτζίδης), τρεις μελέτες οι οποίες εξετάζουν με ζητήματα της Δογματικής, της Απολογητικής και της σχέσης καταφατικής και αποφατικής Θεολογίας στο έργο του Τρεμπέλα (π. Δημ. Μπαθρέλλος, Γ. Βλαντής, Παντ. Καλαϊτζίδης), μία μελέτη που αναφέρεται στον ρόλο του Τρεμπέλα στις διαχριστιανικές σχέσεις (Γ. Γαλίτης) και, τέλος, μία μελέτη που τοποθετεί τον Τρεμπέλα στο πνευματικό πλαίσιο της εποχής του (π. Ευ. Γκανάς).

Το εισαγωγικό κείμενο του τόμου με τίτλο «Π.Ν. Τρεμπέλας: Ένας προ-νεωτερικός, μετα-πατερικός ορθόδοξος θεολόγος του 20ου αι.» (σσ. 15-46) του Ν. Ασπρούλη που προηγείται των Εισηγήσεων, σκιαγραφεί, με τρόπο κατά το δυνατόν αντικειμενικό, το θεολογικό κλίμα της εποχής που έζησε και έδρασε ο Τρεμπέλας και προχωρεί σε μία συνολική αποτίμηση του έργου του.

Κύριο χαρακτηριστικό των Εισηγήσεων του τόμου είναι η επιστημονικά τεκμηριωμένη παρουσίαση του πολύπλευρου έργου του σπουδαίου θεολόγου, χωρίς την μονομερή διάθεση για δοξολογική ή απορριπτική αποτίμησή του, η οποία έχει παρατηρηθεί σε διάφορα θεολογικά περιβάλλοντα κατά την τελευταία τεσσαρακονταετία. Για παράδειγμα, όσον αφορά τα περίφημα *Υπομνήματα* του Τρεμπέλα, αποτιμάται ότι αυτά «απηχούν μία προσπάθεια εξισορρόπησης του πατερικού με τον σύγχρονό του επιστημονικό λόγο» (σ. 81). Στην περίπτωση της *Δογματικής* του, η οποία έχει τύχει κατά καιρούς πολλών επικρίσεων, όχι πάντως αβάσιμων, επισημαίνεται ότι «καμιά προσπάθεια συγγραφής Ορθόδοξης Δογματικής δεν κατάφερε να συναγωνιστεί το επίτευγμα του Τρεμπέλα» (σ. 256), ενώ ταυτόχρονα προστίθεται ότι «ακόμη και σήμερα ... θα πρέπει να ξεκινήσει κανείς από αυτό την μελέτη κάποιου δόγματος της χριστιανικής πίστης» (σ. 259).

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό που μπορεί να διαπιστώσει κανείς από την ανάγνωση του τόμου είναι το γεγονός ότι όλοι οι εισηγητές προσεγγίζουν και αποτιμούν την προσφορά του Τρεμπέλα τοποθετώντας την προσωπικότητά του στην εποχή της και στις συνθήκες (πνευματικές, θρησκευτικές, πολιτικές, οικονομικές κ.α.) εκείνων των ετών. Το αντίθετο θα οδηγούσε σε μία αναχρονιστική και τελικά χωρίς νόημα κριτική αποτίμηση. Στο σημείο αυτό, έχει ενδιαφέρον να σημειωθεί η προφορική μαρτυρία ενός άλλου καθηγητή της Θεολογικής Σχολής, του Κ. Παπαπέτρου, σύμφωνα με την οποία ο Τρεμπέλας έλεγε, με πικρία, προς το τέλος

της ζωής του: «Εμείς αυτό που μπορούσαμε, αυτό κάναμε. Ας έρθετε εσείς οι νεότεροι να τα κάνετε καλύτερα» (σ. 238).

Μία αφετηρία μεθοδολογική και ουσιαστική στην ανάγνωση των Εισηγήσεων του τόμου είναι το γεγονός ότι, παρά τις δεκαετίες που μεσολάβησαν, το ίδιο το έργο του Τρεμπέλα παρουσιάζει μίαν ορισμένη επικαιρότητα, καθώς πολλά από τα ζητήματα που θίγει «απασχολούν τόσο την θεολογία, όσο και ευρύτερα τους πιστούς» (σ. 335).

Σε μία γενική αποτίμηση, οι Εισηγήσεις του παρόντος τόμου διακρίνονται από μία νηφάλια, αντικειμενική, επιστημονικά τεκμηριωμένη οπτική, γεγονός που θα οδηγεί σε μία προσεκτική αποτίμηση της πνευματικής προσφοράς ενός σημαντικού θεολόγου του 20ου αι. Θα προσέθετα ότι με μία αντίστοιχη κριτική ματιά θα έπρεπε να προσεγγίζουν και οι νεώτερες γενιές των θεολόγων τα πρόσωπα και τις ιδέες στον χώρο της νεοελληνικής θεολογίας.

Οπωσδήποτε ο τόμος, με τις ιστορικές προσεγγίσεις και τους θεολογικούς προβληματισμούς, μπορεί να ενδιαφέρει ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Η κύρια δε προσφορά του τόμου είναι αποτελεί μία εξαιρετική αφορμή για έναν δημιουργικό διάλογο, που εν πολλοίς απουσιάζει στους καιρούς μας.